

Pellolta pöytään – alkutuotannon ja elintarviketuotannon yhdistäminen

12.6.2025

Suomalaisten kiinnostus lähellä- ja vastuullisesti tuotetuttua ruokaa kohtaan on kasvanut viime vuosina selvästi. Kuluttajat haluavat tietää, kuka heidän ruokansa on tuottanut ja miten. Tämä näkyy esimerkiksi suoramyynnin, REKO-lähiruokarenkaiden ja pienyrittäjien suosion kasvuna.

Alkutuotannon ja elintarviketuotannon yhdistäminen tarjoaa etuja niin taloudellisesti kuin ympäristön kannalta. Kun raaka-aine tuotetaan ja jatkojalostetaan samassa yrityksessä, siitä syntyy tehokkaita ja paikallisia ratkaisuja, joiden avulla tuetaan maaseudun elinvoimaisuutta, vähennetään kuljetustarvetta ja pienennetään ruokaketjun hiilijalanjälkeä. Lyhyet tuotantoketjut tuovat monia etuja, kuten tuoreemman ruoan kuluttajille ja päästöjen vähenemisen. Myös ruoan jäljitettävyys paranee ja kuluttaja voi luottaa siihen, että tietää, mistä hänen ruokansa on peräisin. Tällä tavalla voidaan vaikuttaa myös ruokaturvallisuuteen ja vahvistaa luottamusta kotimaiseen tuotantoon.

Aihetta käsiteltiin myös Kestävän viljelyn podcast- sarjan jaksossa “Alkutuotannosta suoraan elintarviketuotteeksi – Korvalaasen mustakaura”, jossa keskusteltiin siitä, mitä alkutuotannon ja jalostuksen yhdistäminen vaatii. Vieraina olivat Korvalaanen Oy:n yrittäjät Marianne ja Janne Lehtinen. Yritys toimii Ilmajoen Koskenkorvalla ja tuottaa sekä jalostaa muun muassa mustakauraa kaurahiutaleiksi. Haastattelijana toimi Soila Huhtaluhta.

Jakson aikana käytiin läpi koko tuotantoketjua: viljelyn kestävistä ratkaisuista jalostukseen, markkinointiin ja brändin rakentamiseen. Yrittäjät jakoivat käytännön vinkkejä ja kokemuksia siitä, mitä asioita yrittäjän kannattaa ottaa huomioon, jos haaveissa on omien tuotteiden jatkojalostus ja myynti suoraan tilalta kuluttajille.

Marianne Lehtinen kertoi, että ajatus oman tuotteen jalostamisesta syntyi, kun he huomasivat, miten hyvää mustakaura oli hevosille. Siitä muodostui ajatus “jos tämä on hevosille näin hyvää, niin miksei myös ihmisille”. Hän mainitsi, että “mustakaura oli paljon parempaa, mitä tämän päivän muut kaurat on”, ja siitä se matka alkoi.

Janne Lehtinen puolestaan korosti, että jalostusasteen nouseminen parantaa kannattavuutta: “Kun jalostusaste nousee, niin kate paranee”. Marianne myös mainitsi, että nykyisin vain noin 1 % tuotannosta menee eläimille, kun aiemmin suurempi osa meni eläinten rehuksi.

Korvalaasen mustakaura kesällä 2024 (kuva: Laura Hakala).

Hyödyt ja haasteet

Alkutuotannon ja jatkojalostamisen yhdistämisen tärkeimpiä hyötyjä on lyhyempi, läpinäkyvämpi ja paikallisempi ruokaketju, joka palvelee sekä kuluttajia että yhteiskuntaa laajemmin. Kun yritys hoitaa sekä kasvatuksen että jalostuksen, kuluttajalle voidaan tarjota tuoreita tuotteita, joiden alkuperä on helposti jäljitettävissä. Tällainen toimintamalli tukee myös ruokaturvaa ja huoltovarmuutta, sillä se vähentää riippuvuutta pitkistä toimitusketjuista. Samalla syntyy työpaikkoja ja maaseudun elinvoima vahvistuu, kun pienyrittäjät pääsevät kehittämään omia paikalliseen ruokaperinteeseen pohjautuvia tuotteitaan. Myös ympäristö hyötyy, kun logistiikan tarve ja siihen liittyvät päästöt vähenevät.

Vaikka alkutuotannon ja jatkojalostuksen yhdistäminen tuo monia mahdollisuuksia, on se pienyrittäjille usein myös kuormittavaa. Marianne tuo esille resurssien rajallisuuden erityisesti markkinoinnissa “tällä hetkellä menee tosi paljon aikaa päivästä siihen, että minä saan ne hiutaleet varastolle asti”. Hän toivookin, että aikaa löytyisi enemmän myös markkinointityöhön.

Resurssit ovat usein rajalliset, ja aikaa, osaamista ja investointeja vaaditaan runsaasti. Tämän vuoksi yritystoiminnan kehittäminen tai laajentaminen voi olla hyvin haastavaa. Lisäksi jalostustoiminta tuo mukanaan lainsäädännöllisiä vaatimuksia, joihin on syytä perehtyä huolella. Markkinointi, kuluttajien tavoittaminen ja kilpailu suurten brändien kanssa voivat olla haastavia. Tämä näkyy erityisesti tuotteiden hinnassa, sillä isot yritykset pystyvät myymään tuotteensa alhaisemmilla hinnoilla, matalampien tuotantokustannusten vuoksi.

Haasteista huolimatta yhä useampi pienyrittäjä näkee suoramyynnissä ja omien tuotteiden jatkojalostuksessa mahdollisuuden erottua, kasvattaa tuottavuutta ja vastata kuluttajien kasvavaan kysyntään vastuullisesti tuotetusta lähiruoasta.

Kun maatilan alkutuotantoa laajennetaan suoramyyntiin tai jatkojalostukseen, on tärkeää selvittää toiminnan lainsäädännölliset rajat, mitkä toimet kuuluvat alkutuotannon piiriin ja mitkä vaativat erillisiä ilmoituksia. Toiminnan mukaan voidaan tarvita elintarvikehuoneistoilmoitus tai muutoksia alkutuotantoilmoitukseen. Omavalvontasuunnitelma voi vaatia päivitystä, jotta se kattaa myös mahdollisten uusien tuotteiden riskienhallintaa.

Suoramyynti voi avata uusia mahdollisuuksia tilan kannattavuuden ja asiakassuhteiden kehittämiseen. Toimintaa voidaan rakentaa oman yrityksen näköiseksi ja paikallisiin vahvuuksiin nojaavaksi kokonaisuudeksi. Paikallisuus herättää kuluttajissa usein luottamusta ja turvallisuuden tunnetta. Suoramyynti mahdollistaa myös tutustumisen tuottajaan ja tuotantotapoihin. Paikallisten tuotteiden ostaminen koetaan myös tapana tukea omaa yhteisöä ja paikallista yrittäjyyttä, joka osaltaan vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi paikallisesti tuotetut elintarvikkeet mielletään usein tuoreemmiksi ja laadukkaammiksi. Paikallisuus yhdistyy monesti myös aitouteen, perinteisiin ja vastuullisuuteen, jotka ovat monelle nykypäivän kuluttajalle tärkeitä arvoja.

Tulevaisuuden ilmastoviisas ruokajärjestelmä Etelä-Pohjanmaalla (TIRE)- hanke vahvistaa Etelä-Pohjanmaan alueella toimivien maatilojen ja elintarvikealan yritysten ilmastotyötä ja vastuullisuutta. Tavoitteena on vähentää kasvinsuojelun hiilidioksidipäästöjä ja lisätä maaperän hiilensidontaa sekä lisätä yhteistyötä alkutuotannon ja elintarvikeyritysten välillä kestävien toimintatapojen löytämiseksi ja niistä viestimiseksi.

Tämä artikkeli on kirjoitettu osana Euroopan unionin osarahoittamaa TIRE-hanketta, jota rahoittaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Euroopan unionin maaseuturahastosta 80 % rahoitusosuudella. Hankkeen toteuttajina ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Luonnonvarakeskus LUKE.

Lue lisää TIRE-hankkeesta: TIRE

Podcast on seitsemäs osa Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kestävän viljelyn- podcast sarjaa, jossa tarkastellaan kestävän viljelyn teemoja eri aiheiden parissa.

Podcast- jakson pääset kuuntelemaan täältä, kesto on n. 23 min.

Eveliina Ruuskanen
Projektityöntekijä
SEAMK

Raisa Leppänen
Asiantuntija TKI
SEAMK